

Ο σύγχρονος άνθρωπος και η άσκηση που προβάλλει η Εκκλησία

[Ορθοδοξία](#) / [Ηθική](#)

[Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Θεολόγος](#)

Ο σύγχρονος άνθρωπος χαρακτηρίζεται για την έλλειψη ασκήσεως. Προτιμάει να ικανοποιεί τις επιθυμίες του με κάθε δυνατό τρόπο, με αποτέλεσμα να υπηρετεί δουλικά την φιλαυτία του. Σ' αυτό ευθύνεται ο σύγχρονος τρόπος ζωής που επιβάλλει τον καταναλωτισμό και την έλλειψη αυτοκριτικής του έσω ανθρώπου. Όταν τα κριτήρια για να είναι κάποιος αξιοσέβαστος περιορίζονται στην εξωτερική εμφάνιση, την κατανάλωση και την απόκτηση αγαθών, τότε υπονομεύεται η αληθινή διάσταση της ανθρώπινης προσωπικότητας και ελευθερίας. Για παράδειγμα, όταν η διαφήμιση προβάλλει κάτι ως αγαθό κι ωραίο, «αναγκάζεται» ο εμπαθής άνθρωπος να το αγοράσει γιατί έτσι θα ικανοποιηθούν τα πάθη και οι επιθυμίες του, στις οποίες πολύ εύστοχα η διαφήμιση στοχεύει [288].

Η άσκηση που προβάλλει η Εκκλησία, όπως εκφράζεται απ' τους αγίους της, είναι ο αγώνας για την «απάρνηση της εγωκεντρικής τάσης να βλέπει ο άνθρωπος τα πάντα σαν ουδέτερα αντικείμενα, υποταγμένα στις ανάγκες και επιθυμίες του» [289]. Κατ' αυτόν τον τρόπο, οι λεγόμενοι «αναρχικοί» που «πηγαίνουν κόντρα στο σύστημα» και στον καπιταλισμό, δεν επιτυγχάνουν τίποτα στην προσωπική τους ανάπτυξη ως ανθρώπινες υπάρξεις αν συνεχίσουν να είναι υποταγμένοι στα πάθη τους. Ο άνθρωπος αντιτάσσεται στην εξουσία του καπιταλισμού όταν πάψει να έχει ανάγκη αυτά τα οποία ο τελευταίος υπόσχεται. Δηλαδή, ο σύγχρονος καπιταλισμός «ελέγχει» την ζωή σου επειδή ξέρει ότι έχεις ανάγκη τα υλικά αγαθά που σου υπόσχεται. Έτσι λοιπόν, αντιτάσσεσαι σ' αυτόν, όταν παύεις να έχεις ανάγκη αυτά τα κτιστά και πεπερασμένα υλικά αγαθά που σου υπόσχεται και στρέψεις την καρδιά σου σε κάτι άκτιστο, αιώνιο κι αθάνατο. Γι αυτό οι ασκητές άγιοι μπορούν να χαρακτηριστούν ως οι μόνοι «αναρχικοί», με την έννοια ότι δεν εξαρτώνται απ' την κοσμική εξουσία, ούτε απ' την λεγόμενη «κοινή λογική». Με καύχημα χαρακτηρίζουν τον εαυτό τους δούλο του Θεού, ενώ αισθάνονται πληρότητα και πραγματική αυτονομία. Κατ' αυτόν τον τρόπο η μη άσκηση είναι ανελευθερία, ενώ η άσκηση είναι «η ίδια η δομή και η δυναμική της ελευθερίας μας» [290]. Ο άγιος έχει την ελευθερία να σκέπτεται τα πράγματα διαφορετικά απ' τον κόσμο, διότι έχει μία άνεση της ψυχής να στρέφεται προς εαυτήν για να ανακαλύπτει τα πάθη που τυχόν υπάρχουν μέσα του. Έτσι έχει μια άλλη φρόνηση, που για τον κόσμο θεωρείται παραφροσύνη. Αυτό όμως είναι κατεξοχήν μία πράξη ελευθερίας [291].

Μόνο ο άγιος είναι ηθικά αυτόνομος, διότι μόνο αυτός είναι ενάρτετος. Ο αγώνας

του αγίου για τις αρετές είναι στην κυριολεξία αγώνας για την αυτονομία. Η απόκτηση των αρετών θεμελιώνεται πάνω στην τήρηση των εντολών του Θεού, οι οποίες είναι Άκτιστες ενέργειές Του [292]. Οι αρετές εκφράζουν τον τρόπο με τον οποίο ζει και υπάρχει ο Ίδιος. Όταν δίνει μία εντολή, αυτό που κάνει είναι να προτείνει στον άνθρωπο έναν τρόπο να Τον πλησιάσει και να Του μοιάσει. Για παράδειγμα, όταν στην Επί του Όρους Ομιλία [293] λέει να είμαστε ελεήμονες, σημαίνει ότι Αυτός είναι ελεήμων, όταν λέει να αγαπάμε, σημαίνει ότι Αυτός ζει και υπάρχει ως αγάπη. Δεν δίνει απλά και μόνο μια εντολή, αλλά προσφέρει τον Εαυτό Του για ελεύθερη αγαπητική κοινωνία [294]. Ο άγιος που ασκεί μία συγκεκριμένη αρετή, την ίδια στιγμή μετέχει οντολογικά στην συγκεκριμένη άκτιστη ενέργεια του Θεού. Κι επειδή ο Θεός είναι απλός, αμέριστος και ασύνθετος στη φύση Του, ο μετέχων σε μία αρετή μετέχει στο όλον του Θεού.

Οι άγιοι, παρόλο που μπορεί να φαίνεται έτσι, δεν ετερονομούνται. Οι αρετές δεν είναι ξένες προς την ανθρώπινη φύση. Ο αββάς Δωρόθεος λέει ότι «η κακία αρρώστια εστί της ψυχής στερουμένης της ίδιας αυτής και κατά φύσιν υγείας, ήτις εστί η αρετή» [295]. Η αρετή δηλαδή είναι η κατά φύση υγεία της ψυχής και όταν λείπει, εμφανίζονται τα πάθη, όπως συμβαίνει και στο σώμα. Όταν λείπει η υγεία, εμφανίζεται η αρρώστια. Με λίγα λόγια, οι άγιοι καταξιώνουν την φύση τους κι ως εκ τούτου καθίστανται ηθικά αυτόνομοι, αποκτώντας τις αρετές. Η αρετή δεν είναι ένα κατόρθωμα που επιτυγχάνει ο άγιος, αλλά καρπός της χάριτος του Αγίου Πνεύματος [296], το οποίο ανταποκρίνεται στην πρόθεση του ανθρώπου για αυτήν. Το γεγονός αυτό φανερώνει ότι υπάρχει συνεργία του ανθρώπου μετά του Θεού όσον αφορά την αναζήτηση της αυτονομίας. Ο άγιος Γρηγόριος Νύσσης αναφέρει ότι η χάρη του Θεού δεν παρέχει τίποτα στον άνθρωπο εφόσον αυτός δεν

το θέλει, ενώ από την άλλη, η αρετή που ασκεί ο άνθρωπος δεν αρκεί για την αληθινή ζωή [297]. Όσο κι αν προσπαθεί ο άνθρωπος, δεν θα αποκτήσει τις αρετές του Θεού [298]. Γιατί, όπως είπαμε, οι αρετές έχουν αναφορά προς τον Θεό ως τρόποι υπάρξεως και η απόκτησή τους βασίζεται στην προσωπική σχέση του ανθρώπου μ' Αυτόν. Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς σχολιάζοντας τον λόγο του Χριστού που λέει «χωρίς εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν» [299], αναφέρει: «παν γαρ είδος αρετής εν ημίν, ενεργούντος του Θεού, ημίν προσγίνεται· του Θεού δε μη ενεργούντος εν ημίν, αμαρτία παν το παρ' ημών γινόμενον» [300]. Εξάλλου οι άγιοι δεν αγωνίζονται για τις αρετές καθ' αυτές, αλλά για την απόκτηση της χάριτος του Αγίου Πνεύματος. Κι επειδή το Άγιο Πνεύμα που τις καρποφορεί είναι πνεύμα ελευθερίας, αναπτύσσονται κι αυτές ως καρπός ελευθερίας [301].

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

288. Βλ. Γεωργίου Μαντζαρίδη, Ο.π., σσ. 573-574.

289. Χρήστου Γιανναρά, Αλφαβητάρι της πίστης, σ. 80.

290. Κώστα Δεληκωσταντή, Ο.π., σ. 47.

291. Βλ. Αρχιμ. Αιμιλιανού Σιμωνοπετρίτου, Περί αγάπης, Ερμηνεία στον Άγιο Μάξιμο, Αθήνα 2015, σ. 33.

292. Αρχιμ. Σωφρονίου, Ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης, Έσσεξ Αγγλίας 1995, σ. 283.

293. Μθ. 5, 1-12.

294. Βλ. Νικολάου Λουδοβίκου, Η Ιστορία της Αγάπης του Θεού, Ι.Μ. Βατοπεδίου 2015, σ. 22.

295. Αββά Δωροθέου, Διδασκαλία Ι', PG 88, 1728B.

296. Βλ. Γαλ. 5, 22.

297. «Η τε γαρ του Θεού χάρις ψυχαίς φευγούσαις την σωτηρίαν ουκ έχει επιφοιτάν, η τε της του ανθρώπου αρετής δύναμις, ουκ εξαρκεί καθ' εαυτήν προς το της ζωής είδος αναβιβασαι ψυχάς αμοιρούσας της χάριτος», Γρηγορίου Νύσσης, Περί του κατά Θεόν σκοπού, PG 46, 289C.

298. «Εάν μη Κύριος οικοδομήση οίκον των αρετών, μάτην κοπιώμεν» Αναβαθμός β' αντιφώνου γ' ήχου.

299. Ιω. 15, 5.

300. Γρηγορίου Παλαμά, Ομιλία λγ', PG 151, 416D- 417A.

301. Γεωργίου Μαντζαρίδη, Ο.π., σ. 77.

<http://bit.ly/2Osqx8t>